

Povinnost stěžovatele uvedená v § 42 odst. 3 občanského soudního řádu, tedy písemně doplnit své elektronické podání do tří dnů, se nevztahuje na podání v elektronické podobě, jestliže je k němu připojen uznávaný elektronický podpis dle ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a změně některých dalších zákonů.

Rozhodnutí Ústavního soudu ČR [IV. ÚS 319/05, ze dne 24. 04. 2006]

Z odůvodnění:

I.

Ústavní stížností doručenou Ústavnímu soudu dne 3. 6. 2005 v elektronické podobě se zaručeným elektronickým podpisem doplněným o kvalifikovaný certifikát vydaný akreditovaným poskytovatelem certifikačních služeb se stěžovatelé domáhají zrušení shora uvedených rozhodnutí, neboť mají za to, že jimi bylo porušeno jejich právo na soudní ochranu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), dále právo na rovné zacházení zaručené čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny, jakož i práva vyplývající z čl. 95 odst. 1 a čl. 90 Ústavy ČR ...

V.

Dříve, než může Ústavní soud přikročit k věcnému přezkumu napadených rozhodnutí, je povinen zjistit, zda ústavní stížnost splňuje všechny náležitosti požadované zákonem

č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), tedy mimo jiné i to, zda byla podána včas a zda je přípustná.

Právní zástupce stěžovatelů zaslal dne 3.6.2005 Ústavnímu soudu podání označené jako ústavní stížnost v elektronické podobě se zaručeným elektronickým podpisem prostřednictvím akreditovaného poskytovatele certifikačních služeb. Toto písemné podání právní zástupce stěžovatelů ve lhůtě tří dnů písemně nedoplnil.

Ústavní soud byl tedy postaven před otázku, zda podání má procesní účinky, a je návrhem na zahájení řízení. Návrh na zahájení řízení se podává písemně Ústavnímu soudu (ustanovení § 34 odst. 1 věta první zákona o Ústavním soudu). Ústavní soud odloží podání, která nejsou návrhy na zahájení řízení [ustanovení § 41 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Ústavní soud v dosavadní praxi vykládal písemnou formu extenzivně za přiměřeného použití ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu, a byla tak akceptována i podání

telegrafem, pokud byla písemně doplněna nejpozději do tří dnů, i podání telefaxem, pokud byl ve stejné lhůtě předložen originál, případně písemné podání shodného znění. Vzhledem k tomu, že úprava podání v elektronické podobě není v zákoně o Ústavním soudu obsažena, je i tady nutno přiměřeně použít úpravu obsaženou v občanském soudním řádu (ustanovení § 63 zákona o Ústavním soudu).

Ustanovení § 42 odst. 1 věta první občanského soudního řádu zní: „Podání je možno učinit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě, telegraficky nebo telefaxem.“

Ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu zní: „Podání obsahující návrh ve věci samé učiněné telegraficky je třeba písemně doplnit nejpozději do tří dnů, je-li písemné podání učiněno telefaxem nebo v elektronické podobě, je třeba v téže lhůtě jej doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění. K těmto podáním, pokud nebyla ve stanovené lhůtě doplněna, soud nepřihlíží. Stanoví-li to předseda senátu, je účastník povinen soudu předložit originál (písemné podání shodného znění) i jiných podání učiněných telefaxem.“

Za použití pouze jazykového výkladu shora uvedených ustanovení občanského soudního řádu by Ústavní soud nemohl k elektronickému podání stěžovatelů přihlížet a muselo by být odloženo. Ústavní soud je

však přesvědčen, že za použití dalších metod výkladu právních norem lze dojít k závěru, že povinnost stěžovatele uvedená v ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu, tedy písemně doplnit své elektronické podání do tří dnů, se nevztahuje na podání v elektronické podobě, jestliže je k němu připojen uznávaný elektronický podpis dle ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a změně některých dalších zákonů (dále jen „zákon o elektronickém podpisu“).

První metodou výkladu, kterou Ústavní soud použil, byl výklad historicko-teleologický. Historicko-teleologickým výkladem je zjišťován účel, k němuž měla právní úprava sloužit v době svého přijetí. Směřuje tedy ke zjištění skutečného úmyslu, který zákonodárce měl při přijetí právního předpisu. Záměr zákonodárce lze nalézt v důvodových zprávách, neboť pokud není prokázán opak, je třeba mít za to, že zákonodárce přijal se samotným předpisem i jeho záměr.

Zákon o elektronickém podpisu deklaroval, že jeho účelem je (dle ustanovení § 1) upravit v souladu s právem Evropských společenství používání elektronického podpisu, elektronické značky, poskytování certifikačních služeb a souvisejících služeb poskytovateli usazenými na území České republiky, kontrolu povinností stanovených tímto zákonem a sankce za porušení povinností stanovených tímto zákonem.

Relevantní právní úpravou Evropských společenství je směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/93/ES ze dne 13. prosince 1999 o zásadách Společenství pro elektronické podpisy (Úřední list ES z 19.1.2000, L 13/12). Cílem této směrnice je odstranit překážky pro elektronickou komunikaci a elektronický právní styk, které vyplývají z různých pravidel o právním uznání elektronických podpisů a o akreditaci tzv. ověřovací služby v členských státech. V čl. 5 směrnice o zásadách Společenství pro elektronické podpisy jsou členské státy zavázány, aby tzv. zaručené elektronické podpisy založené na kvalifikovaných osvědčeních a vytvořené pomocí prostředků pro bezpečné vytváření podpisu byly po právní stránce spojeny se stejnými právními následky jako vlastnoruční podpisy, které jsou na papírovém podkladu. Smyslem a účelem této směrnice je tedy ulehčení použitelnosti elektronického podpisu a docílení jeho rovnocenného postavení s podpisem vlastnoručním.

V důvodové zprávě k zákonu o elektronickém podpisu (III. volební období Poslanecké sněmovny, 1999, tisk 415/0) je v oddíle věnovanému odůvodnění hlavních principů návrhu zákona uvedeno, že hlavním principem navrhovaného zákona je zajistit, že datové zprávy nesmí být diskriminovány, tj. že nesmí existovat rozpor v zacházení mezi datovými

zprávami a dokumenty na papíře. Důvodová zpráva k ustanovení § 2 zákona o elektronickém podpisu uvádí, že zaručený elektronický podpis jako jeden z druhů elektronického podpisu představuje ekvivalent „ověřeného podpisu“ na papíru a že využívá takových technologických postupů, které umožňují jednoznačnou identifikaci a autentizaci osoby, která podpis vytvořila. K ustanovení § 3 je dále uvedeno, že zaručený elektronický podpis zaručuje, že datovou zprávu podepsala oprávněná osoba. Zaručené elektronické podpisy podložené osvědčením vydaným ověřovatelem informací (poskytovatelem certifikačních služeb) budou uznány jako vlastnoruční podpis v případech, kdy takový vlastnoruční podpis požadují právní předpisy nebo dohoda stran.

Historický vývoj ustanovení upravujících podání v elektronické podobě v § 42 občanského soudního řádu byl následující.

Zákonem o elektronickém podpisu bylo ustanovení § 42 odst. 1 věta první občanského soudního řádu novelizováno (s účinností k 1.10.2000) tak, že: „Podání je možno učinit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů, telegraficky nebo telefaxem.“ Dle procesualistické teorie mělo podání v elektronické podobě procesní účinky jen tehdy, jestliže bylo také elektronicky podepsáno způsobem stanoveným v zákoně

o elektronickém podpisu. Neobsahovalo-li podání také náležitý elektronický podpis, soud k němu nepřihlížel (Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M.: Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, str. 152). Vzhledem k tomu, že zákon o elektronickém podpisu novelizoval i ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu, nebylo možné podat soudu podání v jiné elektronické podobě než se zaručeným elektronickým podpisem.

Zákonem č. 226/2002 Sb., kterým byly novelizovány procesní předpisy v souvislosti s elektronickým doručováním, byla v ustanovení § 42 odst. 1 občanského soudního řádu zrušena slova „podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů“ a do ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu byla za slova „účinně telefaxem“ vložena slova „nebo v elektronické podobě“, přičemž tato úprava trvá od účinnosti zákona (1.7.2002) dodnes. Tím byla připuštěna elektronická podání i bez připojeného zaručeného elektronického podpisu, avšak za podmínky, že budou písemně doplněna nejpozději do tří dnů. Novelizace procesních předpisů zavedená zákonem č. 226/2002 Sb. měla dle důvodové zprávy k tomuto zákonu (III. volební období Poslanecké sněmovny, 2002, tisk 1225) sledovat promítnutí koncepce elektronického způsobu komunikace zakotvené v zákoně o elektronickém

podpisu a mělo dojít k dalšímu zpřesnění v předmětné oblasti.

Je tedy zřejmé, že úmyslem zákonodárce při přijetí novely č. 226/2002 Sb. nebylo negovat použití elektronického podpisu jako institutu rovnocenného písemnému vlastnoručnímu podpisu, ale pouze rozšířit komunikaci se soudní mocí na možnost učinit podání v elektronické podobě i bez zaručeného elektronického podpisu.

Objektivně-teleologickým výkladem, jehož úlohou je vystihnout smysl a účel právní normy v souvislosti s potřebami společnosti v aktuální situaci, v níž se má norma realizovat, nutno dojít k závěru, že původní účel této právní normy je i nadále zachován. Jejím cílem je i v současnosti usnadnit doručování podání prostřednictvím elektronické komunikace tak, aby byla v co největší míře zajištěna rovnost elektronických podání s podáními v písemné podobě na papíře. Z toho lze vyvodit, že výklad ustanovení § 42 odst. 1 věta první o.s.ř. po novele provedené zákonem o elektronickém podpisu č. 227/2000 Sb. je i nadále zachovatelný a podání v elektronické podobě splňující výše uvedené požadavky zákona o elektronickém podpisu je podáním rovnocenným s podáním v písemné podobě na papíře s vlastnoručním podpisem, zatímco elektronicky učiněné podání bez zaručeného elektronického podpisu je nutné do 3 dnů doplnit.

K tomuto závěru přispívá i systematický výklad v rámci dalších procesních předpisů, neboť normu nelze vykládat izolovaně, ale též v souvislostech celého právního řádu.

Dle ustanovení § 37 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění účinném k 3.6.2005, lze podání obsahující úkon, jímž se disponuje řízením nebo jeho předmětem, provést písemně, ústně do protokolu, popřípadě v elektronické formě podepsané elektronicky podle zvláštního zákona. Podání je možno učinit i v elektronické podobě bez elektronického podpisu, musí být však do tří dnů potvrzeno písemným podáním shodného obsahu.

Rovněž podle zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, ve znění účinném k 3.6.2005, je možné učinit podání v elektronické podobě. Dle ustanovení § 59 odst. 2 trestního řádu ten, kdo činí podání v elektronické podobě podle zvláštního právního předpisu, uvede současně poskytovatele certifikačních služeb, který jeho certifikát vydal a vede jeho evidenci, nebo certifikát připojí k podání. Podání splňující tyto požadavky není nutné dále doplňovat.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění platném k 3.6.2005 a účinném od 1.1.2006, umožňuje v ustanovení § 37 odst. 4 učinit podání písemně nebo ústně do protokolu anebo v elektronické podobě podepsané zaručeným elektronickým pod-

pisem. Podání v elektronické podobě bez zaručeného elektronického podpisu je třeba doplnit do 5 dnů.

Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění účinném k 3.6.2005, v ustanovení § 21 odst. 4 umožňuje učinit podání v elektronické podobě podle zvláštního předpisu, současně musí být uveden poskytovatel certifikačních služeb, který certifikát vydal a vede příslušnou evidenci, nebo je povinen certifikát připojit k podání. Podání v elektronické podobě nesplňující tyto požadavky musí být do tří dnů po odeslání opakováno písemně nebo ústně do protokolu (ustanovení § 21 odst. 5 zákona o správě daní a poplatků).

I systematický výklad relevantních ustanovení dalších procesních předpisů tedy ukazuje, že elektronické podání s připojeným elektronickým podpisem splňujícím specifické požadavky uvedené v zákoně o elektronickém podpisu má procesní účinky bez dalšího.

Zákon o elektronickém podpisu obsahuje několik druhů elektronického podpisu, a to kromě „běžného“ elektronického podpisu (ustanovení § 2 písm. a)) i několik variant zaručeného elektronického podpisu. Právní teorie však dosud definitivně nevyřešila otázku, kolik typů zaručeného elektronického podpisu v současné době existuje nebo může existovat (srov. Matejka, J., Chum, V.: K právní úpravě elektronického podpisu, Bulletin

advokacie, č. 3/2002; Hulmák, M.: Elektronický právní styk, Právní rozhledy, č. 7/2005). Ústavní soud byl postaven před otázku, který z druhů zaručeného elektronického podpisu je způsobilým vyvolat procesní účinky bez písemného doplnění podání. Dle názoru Ústavního soudu jím je „uznávaný elektronický podpis“ dle ustanovení § 11 zákona o elektronickém podpisu. Ten totiž zajišťuje dostatečnou jistotu, že podání vytvořila osoba, která je pod ním podepsána, a zákonodárce jeho užití v obdobných případech předpokládá. V ustanovení § 11 odst. 1 věta první zákona o elektronickém podpisu je uvedeno, že v oblasti orgánů veřejné moci je možné za účelem podpisu používat pouze zaručené elektronické podpisy a kvalifikované certifikáty vydávané akreditovanými poskytovateli certifikačních služeb (dále jen „uznávaný elektronický podpis“). To platí i pro výkon veřejné moci vůči fyzickým a právnickým osobám. Pokud je uznávaný elektronický podpis užíván v oblasti orgánů veřejné moci, musí kvalifikovaný certifikát obsahovat takové údaje, aby osoba byla jednoznačně identifikovatelná.

Nejvyšší verifikační hodnotu ze zaručených elektronických podpisů má tedy právě uznávaný elektronický podpis. Zatímco u vlastnoručního podpisu se vychází především z toho, že je výsledkem individuálního a relativně stálého písemného projevu člověka, u zaručeného elektronického

podpisu jde pouze o schopnost provést nějaký úkon, který je vázán na dostupnost prostředku pro vytvoření takového podpisu. Zatímco v případě vlastnoručních podpisů je možno znalecky dokazovat skutečnost, že určitý podpis náleží určité osobě, v případě zaručeného elektronického podpisu toto možné není. Znalec zde potvrzuje pouze skutečnost, že datová zpráva byla podepsána prostřednictvím konkrétních prostředků, a nikoli skutečnost, že ji podepsala určitá konkrétní osoba (Matejka, J., Chum, V.: K právní úpravě elektronického podpisu, Bulletin advokacie, č. 3/2002, str. 38). Z těchto důvodů je třeba klást na podání prostřednictvím veřejné datové sítě zvýšené požadavky, jak je to ostatně reflektováno i ve shora uvedeném ustanovení § 11 zákona o elektronickém podpisu.

Poté, co Ústavní soud přezkoumal způsobilost písemně nedoplněného podání v elektronické podobě s připojeným uznávaným elektronickým podpisem být návrhem na zahájení řízení, musel konstatovat, že ústavní stížnost vykazuje vady, neboť neobsahuje originál plné moci. Stěžovatelé k výzvě Ústavního soudu přípisem doručeným dne 16.6.2005 své podání o originál plné moci doplnili, pročež mohl Ústavní soud přistoupit k meritornímu projednání věci...

zdroj: www.judikatura.cz

Připravila: Kristina Lincarová